

Međugeneracijsko povezivanje osoba starije dobi i mladih osoba – izazov 21. stoljeća

Fostering intergenerational connections between young people and older adults - a challenge for the 21st century

Valentina Vincek¹, Marijana Neuberger¹

¹Odjel za Sestrinstvo Sveučilište Sjever, 104. brigade 1, 42 000 Varaždin

Sažetak

Osobe starije životne dobi susreću se s različitim izazovima koji su međusobno povezani te utječu na kvalitetu njihova života. Smanjenje funkcionalnih sposobnosti, ograničene financijske mogućnosti i osjećaj usamljenosti samo su neki od problema koji dovode do degradacije statusa starijih osoba u društvu. Moderno društvo često je usmjereno prema mlađim, radno aktivnim pojedincima, što može rezultirati negativnim stavovima i produbljivanjem jaza među generacijama. Smanjenje tog jaza izuzetno je važno, a međugeneracijska interakcija ima ključnu ulogu. Pettigrew i suradnici ističu da bliski i pozitivni odnosi razvijeni putem međusobne komunikacije doprinose boljem razumijevanju, toleranciji i stvaranju pozitivnih stavova prema starijim osobama [1]. Istraživanja također ukazuju na to da bi djeca tijekom odrastanja trebala biti okružena s četiri do šest bliskih odraslih osoba, uključujući bake i djedove. Život s djedovima i bakama potiče razvoj bez stereotipa prema starijim osobama te olakšava razumijevanje procesa odrastanja i starenja. Sve navedeno smanjuje rizik od depresije kod starijih osoba i rezultira životom ispunjenim zadovoljstvom.

Ključne riječi: osobe starije dobi, međugeneracijski jaz, djeca

Kratak naslov: Međugeneracijsko povezivanje starijih i mladih

Abstract

Older adults face various interrelated challenges that affect their quality of life. Limited functional ability, limited financial resources, and feelings of loneliness are just some of the factors that contribute to the decline in the status of older adults in society. In addition, modern society often favors younger people of working age, which can foster negative attitudes and increase the generation gap. Bridging this gap is crucial, and intergenerational interaction plays a key role in achieving this. Pettigrew et al. emphasize that close and positive relationships developed through two-way communication contribute to better understanding, tolerance, and the promotion of positive attitudes toward older adults [1]. Research also indicates that children should be surrounded by four to six close adults during childhood, including grandparents. Having grandparents around prevents the development of ageism - stereotypes that lead to prejudice against older adults - and facilitates understanding the processes of growing up and aging. All these factors reduce the risk of depression in older adults and contribute to a more fulfilling life.

Keywords: older adults, generation gap, children

Short title: Intergenerational connections between elderly and young people

Primljeno / Received February 20th 2024;

Prihvaćeno / Accepted April 23rd 2024;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Valentina Vincek, mag. med. techn., Odjel za Sestrinstvo, Sveučilište Sjever, 104. brigade 1, 42 000 Varaždin, e-mail: vavincek@unin.hr

Uvod

U Europi i svijetu u posljednjih desetak godina prisutan je sve veći porast broja osoba starije životne dobi [2]. Podaci iz 2019. godine pokazuju da je 20,3 % stanovnika Europske unije tada imalo 65 godina, stoga se danas moderna i razvijena društva trude da fenomenima starosti i starenja pristupe s aspekta šire socijalne i društvene razine [3]. Pomisao na starenje i starost kod nekih osoba može izazvati osjećaj straha i tjeskobe, dok drugi prihvaćaju starost kao sastavni dio životnog procesa [4]. Čovjek je socijalno biće i kao takvo ima potrebu za stalnom interakcijom s drugim ljudima u svim svojim životnim fazama [5]. Osobama starije životne dobi izvor zadovoljstva i socijalne podrške najvećim dijelom čine emocionalna potpora djece, rođaka i prijatelja te društvo u kojem žive [6], što ukazuje na potrebu za međusobnom interakcijom. Vuletić i suradnici smatraju da osobe starije životne dobi uživaju provodeći

Introduction

Over the last ten years, the number of older adults worldwide has continuously increased [2]. The data for 2019 show that people aged 65 and above represented 20.3% of the EU population. In light of this, today's modern and developed societies are attempting to address the phenomena of age and aging from a broader social and societal perspective [3]. The thought of aging and old age can evoke a sense of fear and anxiety in some people, while others accept old age as an integral part of the life cycle [4]. Humans are social beings and, as such, need constant interaction with other people at all stages of their lives [5]. Older adults find fulfillment and social support primarily in the emotional support of children, relatives and friends, and the community in which they live [6], which emphasizes the need for interaction. Vuletić et al. believe that older adults enjoy spending time with their loved ones and trust

vrijeme s bliskim osobama znajući da uz sebe imaju nekog komu se mogu obratiti za pomoć kad se za to ukaže potreba [6]. Železnik i suradnici (2016), referirajući se na druge autore [7], govore da je jedna od osnovnih ljudskih potreba zapravo potreba za pripadanjem i ona predstavlja temeljni ljudski motiv vođen idejom da sva ljudska bića teže formiranju i održavanju ugodnog i trajnog interpersonalnog odnosa [7]. Ljudsko postojanje temelji se na povezivanju i izgradnji odnosa s drugima [8]. Društvena interakcija, proces povezivanja s drugima dovodi do fizičke, mentalne i emocionalne prednosti. Redovna socijalna interakcija može pozitivno utjecati na kvalitetu života osobe [8]. S druge strane, ograničena socijalna interakcija može negativno utjecati na mentalno, emocionalno i fizičko zdravlje pojedinca, te potencijalno dovesti do nepovoljnih zdravstvenih ishoda [8]. Mladi ljudi i osobe starije dobi imaju priliku iskoristiti međugeneracijske odnose kako bi međusobno poboljšali kognitivne funkcije, povećali empatiju i živjeli dulje [8].

McLeod u svojem radu spominje da prema Maslowljevoj hijerarhiji potreba postoji pet razina ljudskih potreba: fiziološke potrebe, sigurnost, ljubav i pripadnost, poštovanje i samoaktualizacija [9]. Autor također navodi da sigurnosne i psihološke potrebe moraju biti zadovoljene da bi osoba dosegla krajnju razinu samoaktualizacije i ostvarila svoj puni potencijal. Treća razina, ljubav i pripadnost, ključna je za izgradnju odnosa i međusobno povezivanje ljudi. Ljubav i pripadnost mogu se shvatiti kao međugeneracijske poveznice. Bitno je razumjeti da je povezivanje s drugim osobama radi izgradnje osjećaja pripadnosti imperativ za samoaktualizaciju [9].

Rasprava

Dobrobiti međugeneracijske povezanosti

Međugeneracijska povezanost podrazumijeva svrhovito okupljanje različitih generacija te pružanje mogućnosti da zajedno sudjeluju u određenim aktivnostima i razmjeni iskustava koja su obostrano korisna. Društvene i ekonomske promjene sve više otežavaju bakama i djedovima uspostavljanje redovitih i aktivnih odnosa sa svojom djecom, unucima i praunucima, a udaljenost i radne obveze često stvaraju dodatne prepreke. Povezanost djece i osoba starije dobi dokazano pozitivno utječe na obje strane. Nedostatak kontakta onemogućuje mladima da uče iz akumulirane životne mudrosti osoba starije životne dobi [10]. McLeod i suradnici (2007) smatraju da dijeljenje mudrosti djeluje pozitivno na mlade uključujući i pomoć u razvoju životnih vještina, izlaganje novim odnosima i prilikama te pomoć u prevladavanju prepreka i barijera. Nadalje, McLeod i suradnici (2007) tvrde da je za promicanje optimalnog razvoja mladih važno ne samo povećati učestalost kontakata između mladih i osoba starije dobi nego je potrebno i olakšati prijenos praktičnih znanja, ali i savjeta. Također vjeruju da međugeneracijski programi koji promiču aktivnosti koje okupljaju generacije u svrhe uzajamnog nagrađivanja predstavljaju potencijalni odgovor na ove izazove [10].

U svrhu poboljšanja međugeneracijske povezanosti, danas se provode različiti programi. Giraudeau i ostali u svojem radu navode da se međugeneracijski programi tradicio-

that there is someone they can turn to when they need help [6]. Železnik (2016) refers to the conclusions of other authors [7] and states that one of the basic human needs is the need for belonging and, as such, represents a basic human motive guided by the notion that all people strive to establish and maintain pleasant and lasting interpersonal relationships [7]. Human existence is based on connecting and building relationships with others [8]. Social interaction, the process of connecting with others, brings physical, mental, and emotional benefits. Regular social interaction can have a positive impact on a person's quality of life [8], while limited social interaction can have a negative impact on a person's mental, emotional, and physical health, potentially leading to adverse health outcomes [8]. Both young people and older adults have the opportunity to use intergenerational relationships to improve cognitive function, increase empathy, and live longer [8].

In his work, McLeod mentions that, according to Maslow's hierarchy of needs, there are five levels of human needs: physiological, safety, love and belonging, esteem, and self-actualization [9]. The author points out that safety and psychological needs must be met in order for a person to achieve self-actualization and realize their full potential. The third level, love and belonging, is crucial to building relationships and forming bonds with people. Love and belonging can be understood as intergenerational connections. It is important to understand that connecting with other people to foster a sense of belonging is essential for self-actualization [9].

Discussion

Benefits of intergenerational relationships

Intergenerational relationships involve purposefully bringing different generations together to participate in activities and share mutually beneficial experiences. Due to social and economic changes, it is becoming increasingly difficult for grandparents to establish and maintain regular and active relationships with their children, grandchildren, and great-grandchildren. Distance and work commitments often present additional obstacles. This connection between children and older adults has been shown to have positive effects on both sides. The lack of contact also deprives young people of the opportunity to learn from the accumulated wisdom of seniors [10]. McLeod et al. (2007) argue that sharing life wisdom has a positive impact on young people as it helps them develop life skills, overcome obstacles and barriers, and expose them to new relationships and opportunities. Furthermore, McLeod et al. (2007) assert that promoting the optimal development of young people is important to increase the frequency of contact between them and older adults and to facilitate the sharing of practical knowledge and advice. They also believe that intergenerational programs that promote activities that bring these generations together for mutually rewarding purposes are a possible response to these challenges [10].

Today, various programs are being implemented to enhance intergenerational relationships. In their work, Giraudeau et al. state that intergenerational programs are traditionally

nalno temelje na Eriksonovu pristupu životnog vijeka [11] i Allportovoj teoriji kontakta [12, 13, 14]. Erikson smatra da odnosi između djece i osoba starije dobi imaju dobrobit za obje generacije. S obzirom na razvojne faze, Erikson ističe paralelne razvojne potrebe u jedinstvenoj sinergiji između ovih generacija [11]. Međugeneracijski programi uključuju interakcije između različitih generacija i temelje se na stajalištu da se generacijska sinergija koja se nalazi u obiteljima može obuhvatiti društvenim modelima [13].

Prednosti međugeneracijskog povezivanja za osobe starije dobi

Osobe starije dobi tijekom života skupile su bogato znanje i životna iskustva koja mogu prenijeti na mlađe generacije. Mudrost, vještine i životne lekcije mogu se dijeliti putem međugeneracijskih odnosa pomažući mlađim pojedincima da steknu određeno znanje i iskustvo [14]. Isto tako, Hernandez i suradnici (2008) smatraju da mlađe generacije osobama starije dobi mogu ponuditi novo, „izvan okvira“ razmišljanje i rješavanje problema. Ovaj prijenos znanja pomaže premostiti generacijski jaz, ali potiče i osobni rast pojedinca [14].

Nadalje, međugeneracijski odnosi povezani su s poboljšanim zdravljem i dobrobiti, kako za mlade, tako i za osobe starije dobi. Za osobe starije dobi druženje s mlađim generacijama može promicati osjećaj svrhe i motivacije, smanjiti osjećaje depresije i tjeskobe te poboljšati kognitivne funkcije [13]. Za mlade i osobe starije dobi međugeneracijske veze mogu pružiti osjećaj pripadnosti, emocionalnu stabilnost i pozitivan pogled na život [15]. Mlađe generacije mogu osobama starije dobi pružiti uvid u nove tehnologije, kulturne trendove i društvena pitanja, dok osobe starije dobi mogu mlade naučiti tradicionalnim vrijednostima, nasljeđu, povijesnim značajkama i slično [12]. Ova razmjena znanja može pomoći u razbijanju stereotipa, poboljšanju međusobnog razumijevanja i promicanju međukulturnih kompetencija [17]. Dijeljenje i prenošenje znanja o obiteljskoj povijesti također može pomoći u jačanju obiteljskih veza i stvoriti osjećaj jedinstva [18]. Bake i djedovi, navodi Milić Babić (2019), igraju jedinstvenu ulogu u životima svojih unuka pružajući im ljubav, podršku i vezu s obiteljskom poviješću. Ovi odnosi njeguju osjećaj kontinuiteta i identiteta prenoseći tradiciju, vrijednosti i kulturno nasljeđe [18].

Međugeneracijski odnosi također pružaju emocionalnu podršku i mogućnost druženja i za mlade i za osobe starije dobi [19]. Osobe starije dobi u vidu mentora ili uzora mladima mogu ponuditi vodstvo, razumijevanje i osjećaj sigurnosti [10]. S druge strane, osobe starije dobi često imaju koristi od energije, entuzijazma i novih perspektiva koje donose mlađe generacije [19]. Njihovo međusobno druženje i uzajamna podrška mogu smanjiti osjećaj usamljenosti i izolacije [20].

Nadalje, druženje s osobama starije dobi mladima može pomoći u razvoju komunikacijskih vještina, empatije, poštovanja i strpljenja [21]. Osobe starije dobi mogu imati koristi u vidu mentalne stimulacije i prilike da ostanu u tijeku s društvenim promjenama i trendovima kroz interakciju s mlađim generacijama [22]. Navedenom u prilog govori i istraživanje iz 2018. godine koje su proveli Gualano i

based on Erikson's life span approach [10] and Allport's contact theory. Erikson [12, 13, 14] posits that relationships between children and older adults are beneficial to both generations. In terms of developmental stages, Erikson emphasizes the parallel developmental needs that lead to a unique synergy between these generations [11]. Intergenerational programs involve interactions between different generations and are based on the belief that the generational synergy in families can be captured in social models [13].

Benefits of intergenerational relationships for older adults

Older adults have accumulated a wealth of knowledge and life experiences throughout their lives, which they can pass on to younger generations. Wisdom, skills, and life experiences can be passed on through intergenerational relationships, helping younger people acquire specific knowledge and experience [14]. Similarly, Hernandez et al. (2008) posit that younger generations can offer older adults new ways of thinking and problem-solving. This transfer of knowledge helps bridge the gap between generations and fosters personal growth [14].

Moreover, intergenerational relationships are linked to better health and well-being in young and older individuals. For older adults, interaction with younger generations can foster a sense of purpose and motivation, reduce depression and anxiety, and enhance cognitive function [13]. For both groups, intergenerational bonds can offer a sense of belonging, emotional stability, and a positive outlook on life [15]. Younger generations can provide insights into new technologies, cultural trends, and social issues, while the older generations can teach young people about traditional values, heritage, historical context, etc. [12]. This knowledge exchange can help dismantle stereotypes, improve understanding, and promote intercultural competence [17]. Sharing and passing on knowledge about family history can also strengthen family ties and create a sense of belonging [18]. According to Milić Babić (2019), grandparents play a unique role in the lives of their grandchildren by offering love, support, and a connection to family history. These relationships nurture a sense of continuity and identity and pass on traditions, values, and cultural heritage [18].

Intergenerational relationships offer both young people and older adults emotional support and the chance to socialize [19]. As mentors or role models, older individuals can provide guidance, understanding, and a sense of security to younger generations [10], while simultaneously benefiting from the energy, enthusiasm, and fresh perspectives of younger generations [19]. Their companionship and mutual support can alleviate feelings of loneliness and isolation [20].

Moreover, interacting with seniors can help young people develop communication skills, empathy, respect, and patience [21] while providing mental stimulation and opportunities to stay abreast of societal changes and trends for older generations [22]. That is corroborated by a 2018 study by Gualano et al. [23]. The study reviewed papers presen-

suradnici [23]. U istraživanje su bili uključeni radovi koji su iznosili podatke o međugeneracijskim programima koji su uključivali djecu predškolske i osnovnoškolske dobi te osobe starije dobi [23]. Spomenuti autori smatrali su da međugeneracijski programi poboljšavaju interakcije između različitih dobnih skupina. Pretraživanjem literature o međugeneracijskim programima željeli su sažeti učinke tih aktivnosti i na osobe starije dobi i na djecu [23]. Istraživanjem je dokazan pozitivan učinak na djecu. Zapravo, gotovo sve pronađene studije istaknule su poboljšanje dječje percepcije osoba starije dobi. Štoviše, istraživanja su pokazala da međugeneracijski programi mogu smanjiti jaz između dviju uključenih generacija i promicati uzajamnu svijest i razumijevanje [23]. Zanimljivo je da je jedna od pronađenih studija ukazala na postojanost tih pozitivnih učinaka čak i tijekom dugotrajnog razdoblja od pet do devet godina nakon završetka aktivnosti međugeneracijskih programa, a s obzirom na dob, najveće prednosti zabilježene su za djecu predškolskog uzrasta [24].

Slično tomu, najviše ispitivani ishod za starije sudionike bilo je psihosocijalno blagostanje. Unatoč heterogenim rezultatima i različitim korištenim ljestvicama procjene, većina se studija složila u pogledu pozitivnog učinka na ovaj ishod [25]. Drugi pozitivni učinci identificirani za starije građane koji sudjeluju u aktivnostima međugeneracijskih programa uključivali su poboljšanje zdravstvenog stanja prema vlastitoj procjeni. Prednosti sličnih programa zadržale su se tijekom dužeg razdoblja čak i za starije osobe. Sakurai i sur. (2016) u svojem radu navode da i nakon sedam godina praćenja, osobe starije dobi koje su bile uključene u međugeneracijske programe u intervencijskoj skupini zadržale su veće funkcionalne sposobnosti i intelektualne aktivnosti od kontrolne skupine [26]. Naposljetku, osim pojedinačnih učinaka, činilo se da su ti programi povećali osjećaj zajedništva za sve uključene sudionike [26].

Međugeneracijski programi dio su složenih inicijativa čiji je cilj promicanje aktivnog starenja. Aktivno starenje predstavlja posebno istaknuto pitanje s nizom dokaza o njegovoj važnosti [27]. Stoga, u svjetlu prikupljenih dokaza, čini se da su međugeneracijski programi i aktivnosti vrijedan alat koji pomaže u borbi protiv društvene izolacije [2].

Zaključak

Ljudi su društvena bića koja teže uključivanju u različite grupe i odnose s drugima. Takav osjećaj pripadnosti i podrške koji pruža grupa može biti vrlo značajna za emocionalno blagostanje i zadovoljstvo pojedinca. Prema Maslowljevoj teoriji hijerarhije potreba, potreba za prihvaćanjem od strane drugih ljudi jedna je od osnovnih potreba pojedinca koja može biti ispunjena na različite načine. To može uključivati društvenu aktivnost, pridruživanje grupama sa sličnim interesima i vrijednostima, volontiranje u zajednici i drugo. Jedan od važnih načina za ostvarivanje navedene potrebe jesu upravo međugeneracijski odnosi i programi. Međugeneracijski odnosi između mladih i osoba starije dobi iznimno su važni i donose brojne koristi, kako za pojedince, tako i za društvo u cjelini. Istraživanja dokazuju da odnosi ovakve vrste služe za uzajamno učenje i rast, očuvanje kulture, društvenu koheziju, rješavanje pitanja starenja,

ting data on intergenerational programs involving preschool and primary school children and older individuals [23]. The authors asserted that such programs enhance interactions across age groups. Through a literature review on intergenerational programs, they sought to summarize the impacts of these activities on both older individuals and children [23]. The studies reviewed indicate a positive influence on children, with almost all of them highlighting an improvement in children's perceptions of older adults. Additionally, studies suggest that intergenerational programs can narrow the gap between generations and foster awareness and understanding between them [23]. Interestingly, one study revealed that these positive outcomes persisted for five to nine years, well beyond the conclusion of the intergenerational program activities, with preschool children experiencing the greatest benefits [25].

The most commonly examined outcome for older participants was psychosocial well-being. Despite varied results and different rating scales, most studies concurred that this outcome was positively impacted [25]. Other positive effects noted in older participants engaged in intergenerational programs included improvement in self-reported health status, with benefits sustained over an extended period. In their work, Sakurai et al. (2016) observed that older individuals who had participated in intergenerational programs within the intervention group exhibited higher functional ability and intellectual capacity than the control group even after a seven-year follow-up period [26]. Lastly, beyond individual effects, these programs seemed to reinforce the sense of community among all participants [26].

Intergenerational programs are part of complex initiatives to promote active aging. Active aging is a particularly salient issue with much evidence of its importance [26]. Based on the evidence collected, intergenerational programs and activities appear to be valuable tools in combating social isolation [27].

Conclusion

Humans are social beings, and therefore, they have the need to belong and form relationships. This sense of belonging and support from a group can enhance a person's emotional well-being and fulfillment. According to Maslow's hierarchy of needs, the need for acceptance by others is one of the fundamental needs that can be fulfilled in various ways. These may include engaging in social activities, joining groups with shared interests and values, volunteering in the community, and more. Intergenerational programs provide an effective means of fostering relationships between generations. Intergenerational relationships between young and older individuals are highly significant and offer numerous benefits to both individuals and society as a whole. Research indicates that such relationships are crucial as they facilitate mutual learning and growth, preserve cultural heritage, promote social cohesion, help in coping with the challenges of aging, provide emotional support, and contribute to the promotion of health, well-being, and personal development. When societies nurture and value these relationships, they can create a more inclusive, harmonious, and stimulating environment

emocionalnu podršku, zdravlje i dobrobit te osobni razvoj. Njegujući i vrednujući te veze, društva mogu stvoriti inkluzivnije, skladnije i poticajnije okruženje za ljude svake dobi. Također, međugeneracijski odnosi grade mostove između dviju generacija, smanjuju jaz i promiču toleranciju i razumijevanje. Budući da se u svijetu u posljednjih desetak godina bilježi značajan porast osoba starije dobi u populaciji te se predviđa daljnji trend starenja populacije, na međugeneracijsku povezanost može se gledati kao na jednu od javnozdravstvenih aktivnosti u svrhu poboljšanja kvalitete života osoba starije dobi. Nedostatak ili nedovoljno zadovoljenje potrebe za pripadanjem može izazvati osjećaje usamljenosti, izolacije, depresije i smanjenje samopoštovanja. S obzirom na demografske promjene i specifične izazove s kojima se susreću osobe starije dobi, postoji rastuća potreba za dodatnim obrazovanjem medicinskih sestara / tehničara kako bi pružali kvalitetnu skrb spomenutoj populaciji. Medicinske sestre / medicinski tehničari u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i u zdravstvenim ustanovama imaju ključnu ulogu u očuvanju dobrobiti pacijenata starije dobi. Njihova empatija i brižnost važni su čimbenici u stvaranju osjećaja povezanosti i sigurnosti među osobama starije dobi. Edukacija mladih, poput učenika srednjih medicinskih škola ili studenata sestinstva, o važnosti komunikacije i interakcije s osobama starije dobi doprinosi razumijevanju njihovih specifičnih zdravstvenih potreba i razvija pozitivan pristup. Povećanjem suradnje između različitih generacija unutar zdravstvenih timova medicinskim sestrama / tehničarima omogućuje se stvaranje poticajnog okruženja za dijalog, razmjenu iskustava i suradnju. Posebno je važna uloga patronažnih medicinskih sestara u podizanju svijesti o specifičnim zdravstvenim i socijalnim potrebama osoba starije dobi. To obuhvaća promicanje poštovanja prema starijima, razumijevanje njihovih životnih navika i poticanje njihove inkluzije u zajednicu.

Nema sukoba interesa.

for people of all ages. Moreover, intergenerational relationships build bridges between generations, narrow gaps, and foster tolerance and understanding. The global population of older adults has significantly increased over the last decade, and this aging trend is expected to continue. Developing intergenerational relationships could be seen as a public health measure aimed at enhancing the quality of life for older individuals. Failure to meet the need for belonging can lead to feelings of loneliness, isolation, depression, and a decline in self-esteem. Given the demographic changes and specific challenges faced by the elderly, there is an increasing need for additional training for nurses and technicians to provide high-quality care to this population. Nurses/technicians in primary care and healthcare facilities play a key role in maintaining and enhancing the well-being of older patients. Their empathy and consideration are crucial factors in providing older adults with a sense of belonging and security. Educating young people, such as medical and nursing students, on the importance of communicating and interacting with older individuals will help them understand their unique health needs and develop a positive attitude. Increased collaboration among different generations within healthcare teams enables nurses/technicians to create a stimulating environment for dialogue, experience sharing, and collaborative work. The role of visiting nurses is particularly important in raising awareness of the specific health and social needs of older adults. That involves promoting respect for older individuals, understanding their lifestyles and habits, and supporting their social inclusion.

Authors declare no conflict of interest.

Literatura / References

- [1] Pettigrew TF. Intergroup contact theory. *Annu Rev Psychol.* 1998; 49: 65–85.
- [2] Despotović M, Trifković N, Kekuš D, Despotović M, Antić L. Social aspects of aging and quality of life of the elderly. *PONS - Med Cas.* 2019; 16 (2): 76–82.
- [3] Žganec N, Rusac S, Laklija M. Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske unije. *Rev Za Soc Polit.* 2008 Jun 27; 15 (2): 171–88.
- [4] Spasić Šnele M, Anđelković V. Odnos prema vlastitom starenju iz perspektive odraslog doba. *Ljetop Soc Rada.* 2022; 29 (1): p31–53.
- [5] Ilazi H, Gola A. Pojam čovjeka kao socijalno konstituiranog sebstva u Taylorovoj teoriji morala. *Filoz Istraživanja.* 2020 Aug 20; 40 (2): 297–311.
- [6] Vuletić G, Stapić M. Kvaliteta života i doživljaj usamljenosti kod osoba starije životne dobi. *Klin Psihol.* 2013; 6 (1–2): 45–61.
- [7] Rook KS. Reciprocity of social exchange and social satisfaction among older women. *J Pers Soc Psychol.* 1987 Jan; 52 (1): 145–54.
- [8] The Power of Intergenerational Connection [internet]. [Preuzeto 24. 6. 2023.]. Dostupno na: <https://generations.asaging.org/power-intergenerational-connection>
- [9] McLeod S. (2007). Maslow's Hierarchy of Needs. *Simply Psychology*, 1. - References - Scientific Research Publishing [internet]. [Preuzeto: 24. 6. 2023.]. Dostupno na: [https://www.scirp.org/\(S\(vtj3fa45qm1ean45vvffcz55\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=2218854](https://www.scirp.org/(S(vtj3fa45qm1ean45vvffcz55))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=2218854)
- [10] Pillemer K, Nolte J, Schultz L, Yau H, Henderson CR, Cope MT, et al. The Benefits of Intergenerational Wisdom-Sharing: A Randomized Controlled Study. *Int J Environ Res Public Health.* 2022 Jan; 19 (7): 4010.
- [11] Erikson EH. *Childhood and society.* New York: Norton; 1993.
- [12] Allport GW. *The nature of prejudice.* Unabridged, 25th anniversary ed. Reading, Mass: Addison-Wesley Pub. Co; 1979. 537 p.
- [13] Giraudeau C, Bailly N. Intergenerational programs: What can school-age children and older people expect from them? A systematic review. *Eur J Ageing.* 2019 Jan 28; 16 (3): 363–76.
- [14] Hernandez CR, Gonzalez MZ. Effects of Intergenerational Interaction on Aging. *Educ Gerontol.* 2008 Mar 17; 34 (4): 292–305.
- [15] Stek ML, Vinkers DJ, Gussekloo J, Beekman ATF, van der Mast RC, Westendorp RGJ. Is depression in old age fatal only when people feel lonely? *Am J Psychiatry.* 2005 Jan; 162 (1): 178–80.
- [16] Giraudeau C, Bailly N. Intergenerational programs: What can school-age children and older people expect from them? A systematic review. *Eur J Ageing.* 2019 Sep 1; 16 (3): 363–76.
- [17] Uzun S, Kozumplik O. Stavovi i predrasude prema starijim osobama. *Medix (Zagreb).* 2019; 25 (136/137): 216–221.

- [18] Milić Babić M. Socijalna podrška i roditeljstvo. *Soc Teme Časopis Za Pitanja Soc Rada Srod Znan.* 2019 Dec 23; 1 (6): 13–26.
- [19] Brubaker TH; B. The Four Rs of Intergenerational Relationships: Implications for Practice. *Mich Fam Rev* [internet]. 1999 Summer; 04 (1), dostupno na: <http://hdl.handle.net/2027/spo.4919087.0004.102>
- [20] Goriup J, Lahe D. The Role of Education and Knowledge about Aging in Creating Young People's Attitudes to the Elderly. *Acta Educ Gen.* 2018 Apr 1; 8 (1): 63–75.
- [21] Sneed RS, Chan ACY. The Implications of Intergenerational Relationships for Minority Aging: a Review of Recent Literature. *Curr Epidemiol Rep.* 2023 Mar 1; 10 (1): 44–50.
- [22] Murayama Y, Ohba H, Yasunaga M, Nonaka K, Takeuchi R, Nishi M, et al. The effect of intergenerational programs on the mental health of elderly adults. *Aging Ment Health.* 2015 Apr 3; 19 (4): 306–14.
- [23] Gualano MR, Vogliano G, Bert F, Thomas R, Camussi E, Siliquini R. The impact of intergenerational programs on children and older adults: a review. *Int Psychogeriatr.* 2018 Apr; 30 (4): 451–68.
- [24] Bales KL, Witczak LR, Simmons TC, Savidge LE, Rothwell ES, Rogers FD, et al. Social touch during development: Long-term effects on brain and behavior. *Neurosci Biobehav Rev.* 2018 Dec; 95: 202–19.
- [25] Herrmann DS, Sipsas-Herrmann A, Stafford M, Herrmann NC. Benefits and Risks of Intergenerational Program Participation by Senior Citizens. *Educ Gerontol.* 2005 Jan 7; 31 (2): 123–38.
- [26] Sakurai R, Yasunaga M, Murayama Y, Ohba H, Nonaka K, Suzuki H, et al. Long-term effects of an intergenerational program on functional capacity in older adults: Results from a seven-year follow-up of the REPRINTS study. *Arch Gerontol Geriatr.* 2016; 64: 13–20.
- [27] Ono, T. and Arai, J. (2012) Frequency Control with Dead Band Characteristic of Battery Energy Storage System for Power System Including Large Amount of Wind Power Generation. *IEEJ Transaction on Power and Energy*, 132, 709-717. (In Japanese) - References - Scientific Research Publishing [internet]. [Preuzeto: 5. 12. 2023.]. Dostupno na: [https://www.scirp.org/\(S\(lz5mqp453ed%20snp55rrgjt55\)\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2720082](https://www.scirp.org/(S(lz5mqp453ed%20snp55rrgjt55))/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2720082)